

Küber-identiteedivargus – kas süütu nali või tõsine kuritegu?

10 aastat tagasi Autor: [Kristjan Karmo](#)

Minu esimesed kokkupuuted Internetiga olid vanuses 11-12 ehk varajases puberteedias. Nägin jututubade-buumi, mis hiljem asendus foorumitega.

Kümmekond aastat hiljem alustas praegu „tipus“ trooniv sotsiaalmeedia oma võidukäiku. Kui paarkümmend aastat tagasi peitus enamik neti-inimesi varjunime taha, siis viimaste aastate trend on pigem iseenda näo ja nime näitamine – Google pidas seda lausa nii iseenesestmõistetavaks, et nõudis rangelt iseendana esinemist. Kogu vaadeldava perioodi jooksul on üht probleemi aga üsna tõsisemaks hakatud pidama: identiteedivargused.

Interneti massidesse jõudmise algusaegadel, 90ndate aastate keskpaigas, olid reeglid üsna kaootilised. Kirjapandud reegleid otseselt ei olnudki, riiklikul tasandil seadustest rääkimata. Et kasutajaid oli vähe, toimisid keskkondade sisemised reeglid, ühest-kahest moderaatorist piisas. Kuna kasutajanime valimisel piiranguid polnud, valisid paljud end küberruumis esindama mõne iidoli nime.

Ma ise kasutasin nimesid KarmoK (kooli arvutiklassi kasutajanimi), ChrisMan (vrd [Batman](#) või [Spider-Man](#)) ja 1998. aastast Garfield, millest pärast loomulikku lühenemisprotsessi sai „garf“. Ometi ei garanteerinud miski, et selle nime taga just mind leida võiks – ja ega keegi tõenäoliselt ei eeldanud ka. Internet oli huvitav mänguasi, mitte midagi tõsist.

Huvitava võrdlusena võib siia kõrvale tuua Fidonet, kus EW.* gruppidesse pidi igaüks rangelt oma kodanikunime alt kirjutama. Internetis valitses sellega võrreldes anarhia.

Keskkooli lõpu paiku (aastatel 2001-2003) sattusin tihedamalt ühte Inglise Vormel 1-teemalisse foorumisse. Kui suurem osa sealsest seltskonnast oli heatahtlik, leidis siiski ka juba paar „trolli“, kes ühe konkureeriva vormelifoorumi moderaatoriga tülli olid läinud ja arvete klaarimiseks tema nime ja pildiga „varikontosid“ vorpisid teha.

Mustamiskampania põhiline sisu oli noormehe väidetavalt massist erinev seksuaalne orientatsioon – nimelt fantaseeriti kokku kõiksugu orgiaid erinevate muude sihtmärkidega, kes kõik ühel või teisel põhjusel „trollidega“ pahuksisse olid sattunud. Üritasin „trollide“ mõtteviisist aru saamiseks nendega suhelda – sain vastuseks, et Internet on ju ainult mäng ja ega nad siis paha pärast. Julgesin väita, et tegelikult on iga ekraani taga siiski päris inimene ja sellisel laimul võivad nende jaoks ka reaalsed tagajärjed olla ning juba olidki lugudes uued tegelased – mina ja mu tollaegne tüdruksõber.

Igal juhul on identiteedivarguse näol tegu kuriteoga, mis väärrib ennetamist ja karistamist.

Kui eelmises loos oli tegu „ainult“ emotsionaalse traumaga, siis 2009. aasta veebruaris avaldas Eesti Ekspress loo naisest, kes Soome kohtus oma eksmehe vastu võidu saavutas, kuna kohalikud võimud ei leidnud seadusandlusest ühtki asjassepuutuvat pügalat ([Kärmas, 2009](#)). Artikli ilmumise ajaks oli – küll napilt nädal varem – juba kooskõlastusringile jõudnud Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu, millega seadusesse lisandus § 157² „Teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine“ ([Riigikantselei, 2009](#)). Probleemi hakati tunnetama seadusandja tasemel.

Ometi ei olnud sellest seadusemuudatusest kasu, kui välismaised kurjategijad möödunud aasta alguses mu ema Google'i konto enda valdusesse said ja kõigile kontaktidele petukirja laiali saatsid – justkui oleks konto omanik Bradfordis varguse ohvriks langenud ja vajaks nüüd kiiret rahalist abi ([Karmo, 2014](#)).

Kuna tegu oli rahvusvahelise juhtumiga – ohver Eestis, teenusepakkuja Ameerikas, kurjategija ei-tea-kus – tunnistas politsei taaskord võimetust aidata.

Umbes samal ajal oli sarnaseid juhtumeid Eestis teisigi. Seejuures olid identiteedivargad jälgede kustutamisel üsna põhjalikud: Google'i konto pandi üsna kiiresti pärast ülevõtmist kinni ning loodi sama kasutajanimiga uus. Nii ei toimunud ka standardsed viisid konto taastamiseks.

Mis selles viimases juhtumis siis nii hullu oli? Mäletan omast kogemusest, kui palju aega ja energiat kulus uue Google'i konto tegemisele, kogu info vanalt kontolt uuele migreerimisele, arvete ja muu olulise info uuele aadressile tellimisele jms tegevustele. Seejuures oli minu vana konto minu käsutuses. Antud juhul tuligi emal eelkõige kõigi oluliste teenusepakkujatega lepingud ümber teha – arved uuele e-posti aadressile suunata. Lisaks – kuidas teavitada kõiki kontakte uuest aadressist, kui kontaktibaas „hävis“ koos kontoga?

Paari päeva jooksul tuli murelikele petukirja saanud tuttavatele selgitada, et tegelikult ei ole midagi hullu juhtunud ja raha ei pea saatma – või siis lihtsalt noogutada järjekordse teavituse peale, et keegi saadab tema e-posti aadressilt kahtlaseid petukirju. Nutitelefon ja tahvelarvuti tuli uuele Google'i kontole ümber seadistada. Oleks vana konto krediitkaardiga seotud olnud, tulnuks ka krediitkaart sulgeda. Seda nimekirja võiks veel üsna pikalt jätkata.

Niisiis – üheainsa konto kaotamisest tekkis omajagu ebamugavusi ja planeerimata lisatööd. Oleks võinud tekkida muidki sekeldusi, näiteks mõne vanale aadressile saadetud arve maksmata jätmise tõttu. Seejuures oli kurjategijate esmane eesmärk justnimelt identiteedivargus – saata usaldusväärse nime tagant sõpradele-tuttavatele rahasooviga kiri. Mõni nõrgema eesti keele oskusega ohver oleks vabalt võinudki õnge minna.

Igal juhul on identiteedivarguse näol tegu kuriteoga, mis väärrib ennetamist ja karistamist. Ennetamise osas saavad palju ära teha kasutajad ise – kasutades mitmeastmelist kasutajatuvastust või vähemalt turvalisi parooli – aga eelkõige siiski teenusepakkujad ja tarkvaraarendajad, tehes turvalise isikutuvastuse võimalikult mugavaks. Sest kui kasutaja saab valida, eelistab ta esimese hooga alati mugavust turvalisusele. Suureks abiks on kindlasti ka muutuv suhtumine Internetti ja identiteedivargustesse – tundub, et enam ei peeta seda massiliselt süütuks mänguks. Õnneks.

KRISTJAN KARMO

ASA Quality Services

(lugu ilmus Garf.juhe.ee blogis)

FOTO: (CC) Ryan McGuire / Pixabay

- [Uudised](#)
- [Turvalisus](#)